

Boplatslämningar i Strömsholm?

Arkeologisk utredning

Strömsholm 8:1
Kolbäcks socken
Västmanland

Kristina Jonsson och Stefan Elgb

Innehållsförteckning

Inledning	1
Målsättning och metod	1
Förstudie av kartmaterial	1
Undersökningsresultat.....	2
Tolkning och utvärdering.....	2
Referenser	3
Kart- och arkivmaterial	3
Tekniska och administrativa uppgifter.....	3
Figurer	4
BILAGOR.....	7
Bilaga 1. Schakttabell.....	7
Bilaga 2. Anläggningstabell.....	8

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2007.

Omslagsfoto: Bild från undersökningsområdet. Foto: Stefan Elgh.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN 13: 978-91-85591-14-5

Västerås 2007

Inledning

Med anledning av planerade byggnads- och anläggningsarbeten vid Strömsholms ridskola (se figur 1) utfördes en arkeologisk utredning i maj 2005 av Västmanlands läns museum. Arbetet utfördes på uppdrag av och enligt beslut från Länsstyrelsen i Västmanlands län (dnr 431-3914-05, 431-4730-05, 2005-08-16) och exploatör var Statens Fastighetsverk.

Två områden var berörda av exploateringsföretagen, då man planerade att uppföra både ett nytt ridhus och en miljöstation. Efter besiktning i fält beslutades att området där miljöstationen skulle anläggas kunde avföras från utredningen på grund av de topografiska förutsättningarna. Schaktningsarbetena inom ytan för det planerade ridhuset utfördes den 23 maj 2005 under ledning av Stefan Elgh från länsmuseet. Rapporten har skrivits av Kristina Jonsson på Kulturmiljövård Mälardalen, med utgångspunkt i anteckningar gjorda av Stefan Elgh.

Målsättning och metod

Syftet med utredningen var att undersöka om tidigare okända fornlämningar, som ej var synliga ovan mark, skulle komma att beröras av arbetsföretaget. 70 meter sydväst om den berörda ytan finns ett område med röjningsrösen (RAÅ 369:1), och förutsättningarna är goda för att en äldre boplats kan ha legat inom området. 31 schakt grävdes med maskin (se figur 2 samt bilaga 1). Då inga lämningar påträffades i de södra delarna av ytan gjordes bedömningen att den sydvästligaste delen, där det idag ligger inhägnade paddockar som omöjliggör maskinschaktning, kunde avföras från utredningen. Inmätning av schakten gjordes manuellt. Tre planritningar och tre sektioner framställdes. Inga fynd tillvaratogs vid undersökningen.

Förstudie av kartmaterial

Inför utredningen gjordes en kartstudie av äldre lantmäterimaterial. På en avmätning från 1652 kan man se att kungsgårdens ladugård då låg ca 70 m nordost om undersökningsområdet, strax norr om platsen där ridskolans stall ligger idag (byggnaderna på schaktplanen i figur 2). Från ladugården mot sydväst löpte ett ca 475 m långt och mellan 150-300 m brett impediment, som avgränsade åkermark i väst från hagmark i öst. Undersökningsområdet ligger inom den norra delen av detta område (impedimentet). Under 1700- och 1800-talen låg det ekonomibyggnader där stallet nu ligger, och marken väster om byggnaderna, där undersökningsområdet ligger, brukades som åker.

Undersökningsresultat

Endast i två av schakten, i den nordligaste delen av undersökningsområdet, påträffades vad som inledningsvis tolkades som anläggningar. I schakt 11 framkom tre (A1-A3, figur 3) varav en senare utgick (A2), och i schakt 30 ytterligare tre (A4-A6, figur 4) vilka samtliga utgick efter undersökning.

A1: I den västra delen av schakt 11 påträffades en 0,45 x 0,35 m stor mörkfärgning. Anläggningen låg i en 0,5-0,85 m bred och 0,25 m djup ränna fylld med sand. Vid nedgrävning visade sig A1 vara 0,1 m djup, innehållande ljusbrun sand (figur 5). Anläggningen har tolkats som ett eventuellt stolphål.

A2: En 0,15 x 0,3 m stor sotfläck belägen 0,9 m öster om A1. Utgår.

A3: Anläggningen framkom i den östra halvan av schakt 11. Inom ett 0,35-1 m brett och 0,25 m djupt område med sand påträffades en 0,35 x 0,4 m stor sotfylld nedgrävning som tolkades som ett stolphål. Nedgrävningen var 0,16 m djup och fylld med sotig sand (figur 5).

A4: En 0,5 x 0,45 m stor och 0,25 m djup nedgrävning fylld med sand och småsten i schakt 30 som inledningsvis tolkades som ett eventuellt stolphål. Utgår.

A5: En 0,55 x 0,45 m stor mörkfärgning i den östra delen av schakt 30 som inledningsvis tolkades som ett eventuellt stolphål. Utgår.

A6: En 0,35 x 0,35 m stor mörkfärgning i den östra delen av schakt 30, i dess förlängning mot SO. Utgår.

Tolkning och utvärdering

Vid undersökningen påträffades ett säkert och ett eventuellt stolphål som bedömdes vara förhistoriska lämningar. Avståndet mellan stolphålsparat var 2,4 meter. Fyllningen i groparna var relativt ljus och fri från organiskt innehåll. Groparna har sannolikt grävts ner genom ett område med svallsand innan det togs i bruk för odling. Det kan finnas en fortsättning på en eventuell boplats norr om planområdet, men inom det torde det vara en ytterst begränsad yta som innehåller spår av förhistorisk aktivitet.

Med anledning av den ringa förekomsten av anläggningar och osäkerheten i tolkningarna, gjordes i samråd med Länsstyrelsen bedömningen att ingen vidare arkeologisk undersökning krävdes inom exploateringsområdet.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Fornminnesregistret (FMIS), Kolbäcks socken, Västmanland. Från Riksantikvarieämbetets hemsida: <http://www.fmis.raa.se/fmis/>.

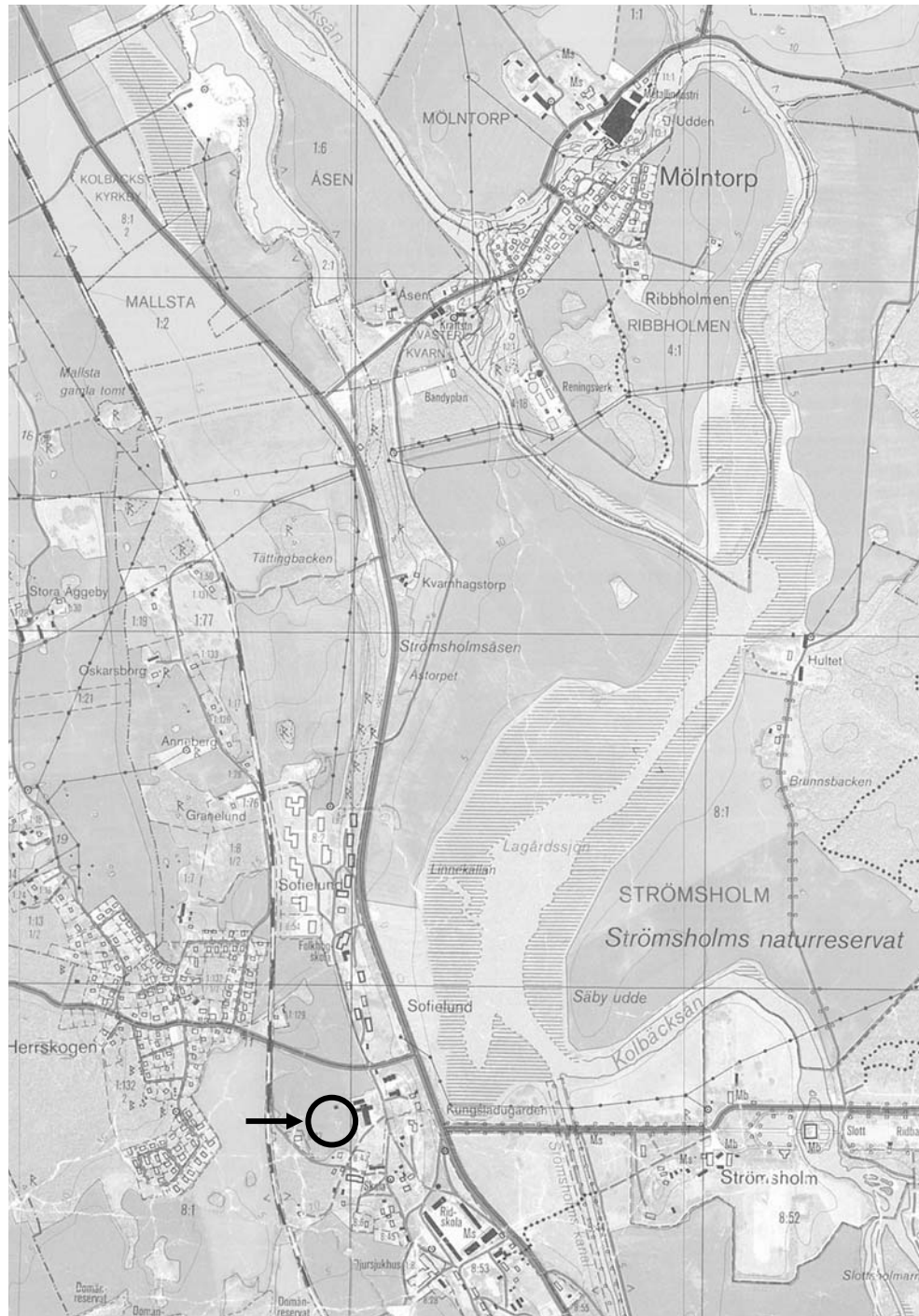
Lantmäterikartor från Lantmäteristyrelsens kartarkiv i Gävle: Akt T4:83-88 (1650-52), T25-25:2 (1722); T25-25:15 (1800); Häradsekonomiska kartan J112-74-6 Strömsholm (1905-11).

Tekniska och administrativa uppgifter

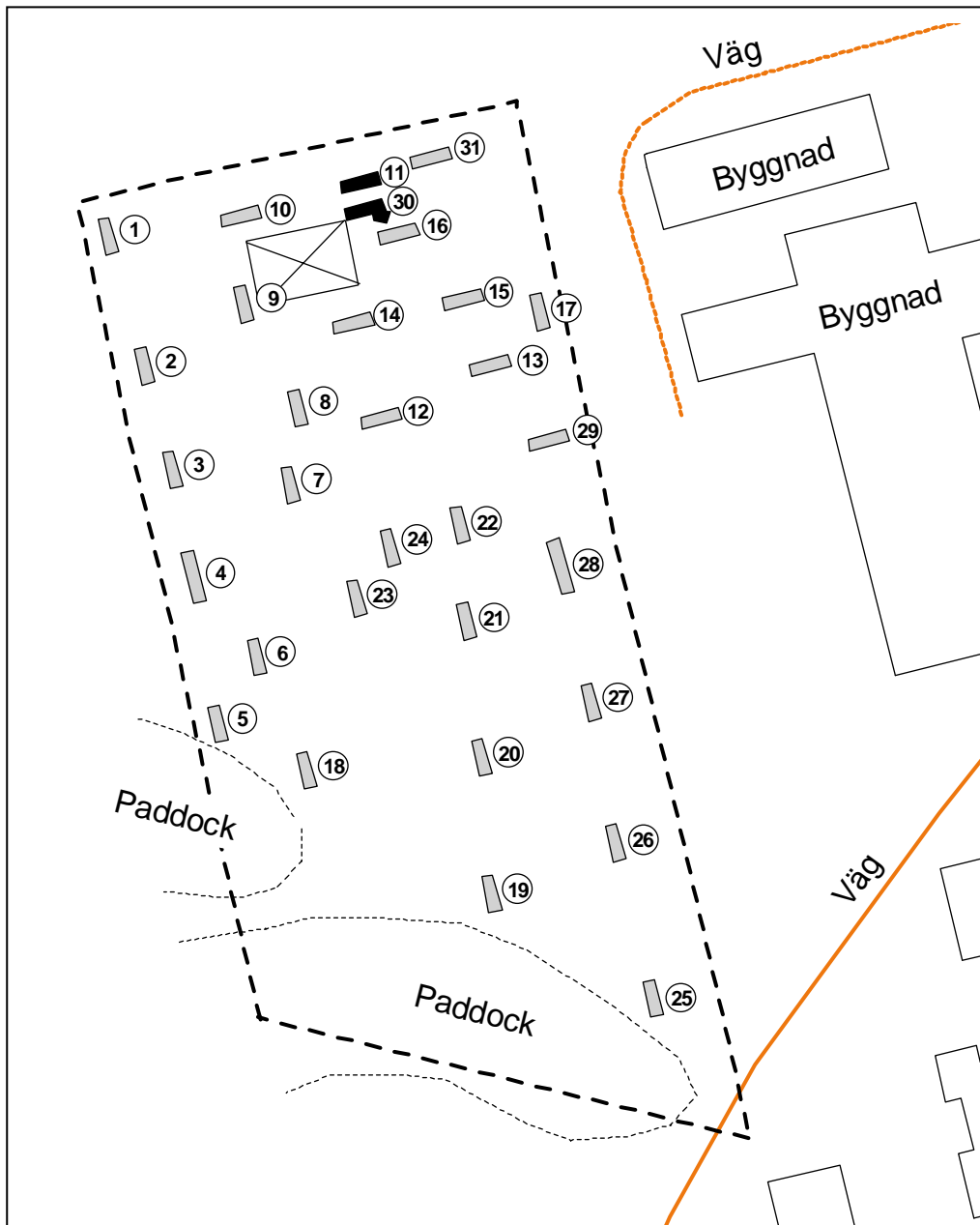
VLM dnr:	050116
VLM projektnr	20-527
KM projektnr:	06000
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-3914-05, 431-4730-05, 2005-08-16
Undersökningsperiod:	23 maj 2005
Arkeologtimmar:	8 timmar
Maskintimmar:	8 timmar
Exploateringsyta:	7600 m ²
Personal:	Stefan Elgh
Belägenhet:	Strömsholm 8:1, Kolbäcks sn, Hallstahammars kommun, Västmanland
Ekonomisk karta:	11G 0e
Koordinatsystem:	RT90 2,5 gon V
Koordinater:	X 6600667, Y 1524960
Höjdsystem:	-
Inmättningsmetod:	Manuell
Dokumentationshandlingar:	11 fotografier, 3 planritningar, 3 sektionsritning, förvaras på KM i Västerås
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

Figurer

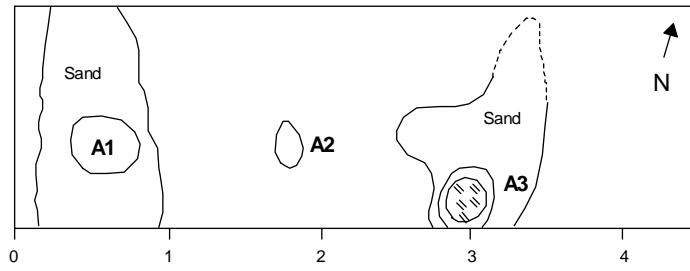
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.

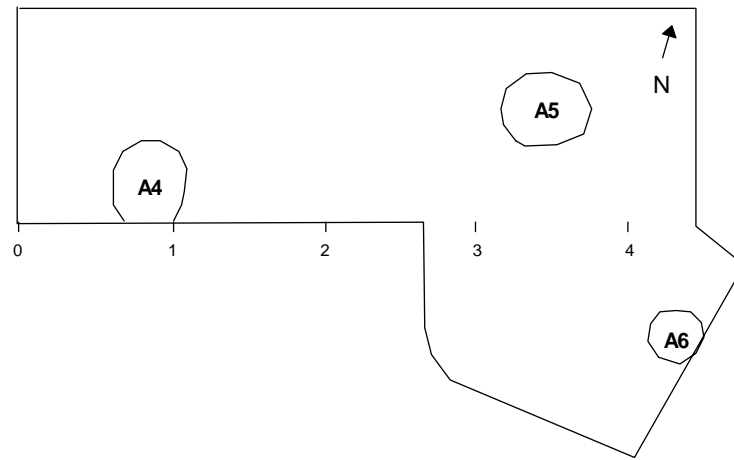
Figur 1. Undersökningsplatsens läge, markerat med en ring och en pil.
Utdrag ur Gula kartan blad 11G:03, Kolbäck. Skala 1:20 000.

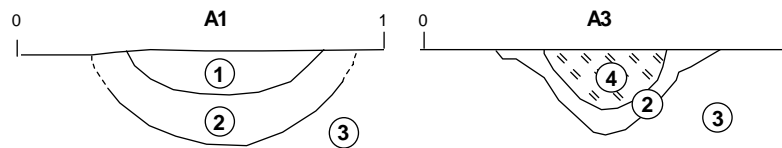
Figur 2. Undersökningsområdet med de 31 schakten markerade. De två schakten som är markerade med svart färg är de som innehöll anläggningar. Skala 1:1000. Plan av Kristina Jonsson, baserad på Fastighetskartan samt plan från exploatören.

Figur 3. Schakt 11 med anläggningarna i plan. Skala 1:50. Renritning Kristina Jonsson.

Figur 4. Schakt 30 med anläggningarna i plan. Skala 1:50. Renritning Kristina Jonsson.

Figur 5. Anläggningarna A1 och A3 i sektion, mot norr. 1) ljusbrun sand; 2) sand; 3) glaciallera; 4) sotig sand. Skala 1:20. Renritning Kristina Jonsson.

BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Marks­lag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Area, m ²	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
1	Betesmark	4,5	0,35	6,525	-	-	-	Glaci­allera och sand
2	Betesmark	4,5	0,4	6,525	-	-	-	Glaci­allera och sand
3	Betesmark	4,5	0,4	6,525	Recent dike	-	-	Glaci­allera
4	Betesmark	6,5	0,45	9,425	Recent dike	-	-	Glaci­allera och sand
5	Betesmark	4,5	0,45	6,525	Fynd ej tillvaratagna	-	Slagg, skär­vsten	Glaci­allera och sand
6	Betesmark	4,5	0,45	6,525	Fynd ej tillvaratagna	-	Hästs­kosöm	Glaci­allera och sand
7	Betesmark	4,5	0,4	6,525	Recent mörkfärgning	-	-	Glaci­allera och sand
8	Betesmark	4,5	0,4	6,525	Recent dike, staketstolpe	-	-	Glaci­allera och sand
9	Betesmark	4,5	0,3	6,525	Recent dike	-	-	Sand
10	Betesmark	4,5	0,4	6,525	Väg el gårdsplan, bortplöjd	-	-	Sand
11	Betesmark	4,5	0,45	6,525	A2 avfärdad	A1, A2, A3	-	Glaci­allera och sand
12	Betesmark	4,5	0,35	6,525	-	-	-	Glaci­al- och postglaci­al lera
13	Betesmark	4,5	0,45	6,525	-	-	-	Postglaci­al lera
14	Betesmark	4,5	0,35	6,525	-	-	-	Glaci­allera
15	Betesmark	4,5	0,45	6,525	-	-	-	Postglaci­al lera
16	Betesmark	4,5	0,4	6,525	-	-	-	Glaci­allera
17	Betesmark	4,5	0,4	6,525	-	-	-	Postglaci­al lera
18	Betesmark	4,5	0,4	6,525	Grus­fyllt dike i kanten	-	-	Postglaci­al lera
19	Betesmark	4,5	0,4	6,525	Stenlyft i botten, sten i ploglager	-	-	Glaci­allera, sand
20	Betesmark	4,5	0,4	6,525	-	-	-	Postglaci­al lera
21	Betesmark	4,5	0,4	6,525	-	-	-	Glaci­allera
22	Betesmark	4,5	0,4	6,525	-	-	-	Glaci­allera
23	Betesmark	4,5	0,45	6,525	-	-	-	Glaci­allera
24	Betesmark	4,5	0,45	6,525	-	-	-	Glaci­allera

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Area, m ²	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
25	Betesmark	4,5	0,5	6,525	-	-	-	Postglacial lera
26	Betesmark	4,5	0,35	6,525	-	-	-	Postglacial lera
27	Betesmark	4,5	0,3	6,525	-	-	-	Postglacial lera
28	Betesmark	7	0,4	10,15	Stenfylld grop med tegel 0,9 x 0,7 m	-	-	Glaciallera
29	Betesmark	4,5	0,25	6,525	-	-	-	Postglacial lera
30	Betesmark	4,5	0,5	6,525	Anläggningarna utgår	A4, A5, A6	-	Glaciallera och sand
31	Betesmark	4,5	0,45	6,525	-	-	-	Glaciallera

Bilaga 2. Anläggningstabell

A6nl. Nr7	Typ	Fyllning	Anmärkning	Kontext	Längd	Bredd	Djup	Schakt	X	Y	M ö h (max)
1	Stolphål?	Ljusbrun sand	-	-	0,45	0,35	0,1	11	6600668	1524958	-
2	Sotfläck	Sot	Utgår	-	0,3	0,15	-	11	6600668	1524960	-
3	Stolphål	Sotig sand	-	-	0,4	0,35	0,16	11	6600668	1524962	-
4	Stolphål?	Sand	Utgår	-	0,5	0,45	0,25	30	6600664	1524959	-
5	Stolphål?	Sand	Utgår	-	0,55	0,45	0,07	30	6600665	1524963	-
6	Stolphål?	Sand	Utgår	-	0,35	0,35	0,05	30	6600663	1524964	-